

gratis datæ ex divina influentia, et infusione sunt in genere causæ efficientis ; sed etiam distingui ex diversa ratione formali, id est, ex diversa regulatione, et mensura, si quidem ipsum objectum sic altiori modo, et mensura regulatum est diversum in linea morali ab eodem objecto, vel alio regulato, et mensurato alia diversa regulatione, et moralitate inferiori. Et in hoc sensu optime advertit Cajetanus super articulum primum hujus quæstionis LXVIII, esse in nobis triplex movens ad actus bonos (scilicet movens regulative, et formaliter, non solum effective.) Primum est, mens humana prædita lumine naturali, et prudentia : secundum est, mens humana prædita lumine gratiæ, et fidei, sed tamen ad modum, et captum proprium se accommodantis, et limitantis secundum studium, et industriam nostram : tertium est, mens humana ut pulsata instinctu Spiritus sancti non solum effective moventis, et excitantis, sed etiam regulantis etiam supra captum, et modum humanum propriæ industriæ, et studii; sed sicut unctio Spiritus sancti docet nos de omnibus, ut dicitur I Joan. II. Et primo motori correspondent virtutes acquisitæ : secundo infusæ : tertio, dona, seu spiritus altiori modo mensurati, et moti.

XXXI. Et quidem in donis pertinentibus ad intellectum non solum est diversa illustratio, vel infusio luminis in genere causæ efficientis, sed etiam distinctum motivum formale cognoscendi ex instinctu Spiritus sancti quatenus non solum cognoscimus veritatem mysteriorum ex testimonio dicentis præcise, aut aliquo lumine manifestante præcise veritatem, sed mystice, et ex aliquo affectu experimentaliter divinorum, et interiori unione, vel præsentia ad Deum ; propter hoc enim non

solum vocantur ista dona sapientia, vel scientia, vel consilium, sed vocantur spiritus sapientiæ, spiritus consilii, spiritus scientiæ, etc. Nomen autem spiritus pertinet ad ipsam spirationem, quæ est voluntatis affectus, quasi dicatur affectus scientiæ, affectus consilii, seu affectuosa et mystica sapientia, affectuosa et mystica scientia, affectuosum mysticum consilium, et hoc est esse speciales virtutes seu dona Spiritus. Et D. Thomas ex ipso modo explicandi Scripturæ, quo tradit nobis ista dona in vim, et modum spiritus, venatus est earum distinctionem a virtutibus humanis, et communiter dictis. Et ideo istæ virtutes, seu isti spiritus virtutum, et inflammationes, atque illustrationes Spiritus sancti supponunt gratiam, et charitatem, nec nisi in habentibus gratiam reperiuntur, quia in unione affectiva animæ ad Deum fundantur, ut latius in sequentibus explicabitur.

XXXII. Ut autem totum hoc amplius explicari possit, oportet solvere fundamenta oppositæ sententiæ, quæ ex duplici capite formari possunt. Primo, destruendo rationem, et fundamentum D. Thomæ sicque eorum solutione magis ejus soliditas clarescet : secundo, probando non habere distinctos actus ista dona a virtutibus theologis, et infusis, nec sufficienter explicari eorum diversitatem inter se. Et primum expediemus in hoc articulo : secundum per articulos sequentes, ostendendo quo modo singula ista dona debeant explicari.

SOLVUNTUR OBJECTIONES CONTRA EFFICACIAM RATIONIS D. THOMÆ.

I. Primo arguitur in favorem sententiæ Scoti : Quia non est aliqua ratio efficax, qua probetur ista

differentia donorum, a virtutibus theologis, et moralibus : ergo non est ponenda. Antecedens probatur, quia si aliqua ratione id probatur, maxime ratione D. Thomæ, quia videlicet necesse est quod omne quod movetur proportionetur motori, et sit dispositum ad recipiendum motum ipsius motoris, et ad obediendum illi, et sic cum homo non solum moveatur per rationem, ad quod disponunt virtutes humanæ, sed etiam moveatur ab altiori motore, scilicet a Deo, oportet quod sit recte dispositus ad recipiendam motionem divinam ex inspiratione illa Dei. Sed hæc ratio est inefficax ; ergo. Minor probatur, quia in virtutibus infusis, tum theologis, tum moralibus etiam homo movetur ex motione, et inspiratione divina, si quidem ad convertendum se ad justificationem (quod utique fit per virtutes, scilicet per fidem, spem, dilectionem, pœnitentiam, etc.) recipit homo a Deo excitantem, et adjuvantem gratiam, ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem non possit dici quod homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens, ut definit Concilium Tridentinum, sess. VI, cap. V. Et tamen ad sequendum et obediendum isti motioni, isti inspirationi, et illuminationi Spiritus sancti non requiruntur specialia dona, sed sufficiunt virtutes prædictæ, quia sufficiunt ad illos ad quos movetur per illam inspirationem, et illuminationem, scilicet ad actus quibus convertitur quis ad suam justificationem, qui utique sunt actus virtutum, videlicet credere, sperare, diligere, pœnitere ; ergo si ad sequendam istam illuminationem, et inspirationem Spiritus sancti non requiruntur specialia dona, ruit totum fundamentum D. Thomæ qui ex eo requirit specialia dona supra virtutes, quia

indiget homo dispositione ut sit bene mobilis ab inspiratione, et motione Spiritus sancti.

XXXIV. Dices rationem D. Thomæ non procedere de omni illuminatione, et inspiratione Spiritus sancti ; constat enim quod etiam ad virtutes infusas requiritur motio, et illuminatio, et inspiratio Spiritus sancti ; sed loquitur de inspiratione, et motione divina ad aliquos peculiare et extraordinarios effectus, qui sunt supra virtutes, ut patet ex probatione, quam adducit ex philosopho in capite De bona fortuna : « Quod his qui moventur secundum instinctum divinum non expedit consilium secundum rationem humanam ; » et hoc est quod quidam dicunt, quod dona perficiunt hominem ad altiores actus, quam sint actus virtutum. Sed si hoc dicatur, fit urgentior instantia ex alia doctrina D. Thomæ in hac quæstione LXVIII, art. V ad primum, ubi inquit, quod ista dona sunt in omnibus habentibus charitatem et in articulo secundo docet esse ista dona Spiritus sancti necessaria ad salutem ; sed illæ extraordinariæ motiones, et inspirationes, ad opera extraordinaria et excedentia actus virtutum, nec sunt in omnibus justis, quia multi vivunt in quadam simplicitate, et communi modo sine extraordinariis istis actionibus, neque illæ sunt necessariæ ad salutem, quia sine extraordinariis istis operibus cum sola observantia divinorum præceptorum potest quis salvari. Observantia autem præceptorum consistit in actibus virtutum, ut patet per totum decalogum, quia illa observantia omnibus proponitur, et sic non est aliquid extraordinarium, quia est commune omnibus ; ergo si sufficit ad salutem communis observatio mandatorum, ita quod non frangatur præceptum, et dona Spiritus sancti non dantur ad aliquid commune, et ordinarium,

sed ad opera extraordinaria, fit consequens, quod talia dona non requirantur ad salutem, aut si requiruntur, non debent distingui a virtutibus communibus.

XXXV. Respondetur sine dubio requiri illuminationem et inspirationem Spiritus sancti ad virtutes theologicas aliasque morales infusas, sed ista illuminatio et inspiratio potest fieri dupliciter etiam in ordine ad salutem, et prout requiritur in omnibus justis. Uno modo imperfecte, et generali motione: alio modo perfecte, et speciali modo, atque motione. Nam licet totus ordo supernaturalium operationum, speciali dici possit comparatione ad ordinem supernaturalem tamen adhuc intra ipsum ordinem supernaturalem dantur et generalia, et specialia auxilia, seu motiones etiam in ordine ad consequendam salutem, quia solæ virtutes theologicae cum generalibus auxiliis, et ipsa potentia intellectiva quam elevat non possunt sufficienter penetrare, et cognoscere omnia, quæ occurrere possunt homini ad illam promovendam. Nam sola fides posita in intellectu non deservit nisi ad assentiendum revelatis a Deo; ad penetrandum autem, et cognoscendum convenientiam, et rationem credibilium, et quantum digna sint creditu, licet elevata super omnem naturam, et quantum debeant imprimi cordi, et amplecti fides per solam ostendere non sufficit, neque etiam ratio, et discursus humanis rationibus dictus, sufficienter potest ista mysteria penetrare, aut de eis judicare; licet enim possit credibilitas ipsa mysteriorum per discursum evidenter ostendi, tamen etiam convictus intellectus de credibilitate non afficitur sufficienter ad res fidei, tum ad credendum, tum ad inhærendum eis, et operandum circa illas, nisi ex aliquo interiori

spiritu, et instinctu convenientia ipsa mysteriorum ad credendum, et amandum, et operandum moveatur.

XXXVI. Quod manifeste apparet, quando sæpe quis tentatur, et fluctuat in rebus fidei, nec potest facile quietari, et repente solet prorumpere in quamdam serenitatem, et affectum quo videntur sibi res illæ ita certæ quod nihil verius potest dici: tunc non solum est penetratio, et intelligentia rerum fidei, sed spiritus intelligentiæ, quasi affectuosa quædam, et spirituosa intelligentia, sicut in legenda S. Cæciliæ refertur quod Valeriano sponso ejus ante S. Urbanum esistenti apparuit senior tenens titulum in manibus, cujus scriptura erat unus Deus, una fides, unum baptisma, cumque diceret ei senior: Credis ita esse? Valerianus voce magna clamavit: Non est aliud quod verius possit credi. Quid potuit sic Valerianum movere ad intelligendum subito nihil verius posse dici, nisi instinctus aliquis interior, et illustratio Spiritus sancti, quæ simul affectum inflammavit ad illa mysteria, et ex illa inflammatione accendit lumen intellectus ut diceret nihil verius dici posse. Et idem sæpe experimur interior, nec scimus unde talis serenitas proveniat, unde talis intelligentia, aut consilium, aut sedatio tentationum ex timore Dei, etc. Et hoc quod nescimus unde sit, et tamen sentimus, est Spiritus: *Quod ubi vult spirat, et vocem ejus audis, et nescis unde veniat, aut quo vadat.*

XXXVII. Sic ergo ad argumentum concessio quod ad virtutes theologicas, et morales indigemus inspiratione et illuminatione divina saltem generali in ordine supernaturali, tamen ad spiritum agendi ista opera, in his in quibus ratio humana deficit, et superiori regulatione, et supplemento indiget, requiruntur ali-

qua dona altiora virtutibus. Et ad instantiam, quod extraordinariæ motiones, et illustrationes non requiruntur ad salutem in omnibus justis respondetur, quod extraordinariæ motiones possunt dici vel ratione materiæ quæ ordinaria non est, neque communis, sed extra communes materias, vel ratione subjecti, quia subjectum ipsum deficit in multis, nec potest ratio et mensura ejus pervenire ad omnia, quæ necessaria sunt ad salutem, nec evitare omnia, quæ ejus consecutionem impediunt, præsertim inter tot hostes, et inimicos, sic nos offuscantes, contra quos militamus, dicimus ergo, quod ad salutem consequendam non requiritur simpliciter quod fiant a nobis extraordinariæ illustrationes, quæ ex parte materiæ, et objecti extraordinariæ sint, puta quod nobis revelentur, et manifestentur res aliquæ extraordinariæ, aut fiant a nobis extraordinaria opera, licet si fiant, in illis magis resplendeat operatio donorum Spiritus sancti, ut verbi gratia, quod aliquis in spiritu fortitudinis non solum aggrediatur sine timore hostes, sed etiam inermis mille hostes prosternat in mandibula asini, ut fecit Samson quando irruit super eum Spiritus Domini Judicum xv, atque adeo fuit actus doni Spiritus sancti.

XXXVIII. Cæterum licet similes actiones, aut aliæ peculiare illustrationes non requirantur simpliciter ad salutem, tamen aliæ extraordinariæ actiones, vel illuminationes, quæ non dicuntur speciales, aut extraordinariæ, quia circa extraordinarias res, et objecta versentur, sed intra idem objectum, et materiam virtutum speciali, et extraordinario modo se habent respectu subjecti propter ejus infirmitatem, et defectus; licet enim impletio mandatorum, et operatio virtutum sufficiat ad sa-

lutem, si integra, et plena observatio sit, tamen ut fiat, et inter tot obstacula non deficiamus, Spiritus adjutat infirmitatem nostram, quia non sufficit sola ratio cum virtutibus, nisi etiam adsit instinctus, et motio Spiritus supplens infirmitatem, et superans difficultatem in multis, in quibus non potest ratio etiam cum virtutibus, et secundum earum limitatam mensurationem ad omnia se extendere, ita ut perducatur usque ad consequendam salutem, sed: *Spiritus tuas deducit nos in terram rectam*, ut dicitur Psal. cxxlii. Et hæc est solutio, et doctrina S. Thomæ in hac quæstione lxxviii, art. ii ad primum et tertium, si bene et attente legatur.

XXXIX. Et licet objici possit, quod saltem aliqui erunt, qui poterunt consequi salutem sine illis difficultatibus, et impedimentis, ut adulti, qui recenter baptizati moriuntur, et qui statim ac perveniunt ad usum rationis decedunt. Ergo etiam pro istis operibus extraordinariis ex parte subjecti non semper dona Spiritus sancti sunt necessaria pro omnibus ad salutem.

XL. Respondetur quod bene potest contingere quod sine actuali exercitio donorum aliquis salvetur per accidens, quia non occurrit materia eorum ut exerceatur; sicut etiam aliquarum virtutum exercitium non invenitur in omnibus ex defectu materiæ occurrentis, et tamen ex hoc non potest colligi, quod virtutes necessariae non sint absolute et per se loquendo. Sufficit ergo quod tam virtutes, quam dona per se requirantur ad salutem, licet per accidens ex defectu materiæ non sit in omnibus exercitium aliquarum virtutum, vel donorum, semper tamen manebit habitualis inclinatio eorum (ut etiam in parvulis invenitur) et promptitudo animi ad exequendas istas motiones Spiritus

sancti, si occasio, et materia occurrat.

XLII. Secundo arguitur: Nam tota ratio distinguendi dona a virtutibus, quæ assignatur a D. Thoma et theologis, non est specifica, et essentialis; ergo in substantia dona sunt virtutes. Consequentia patet, quia si solum accidentaliter differunt; ergo in specie, et substantia conveniunt. Antecedens vero probatur, quia solum differunt ex parte causæ efficientis, scilicet ex parte altioris moventis, ad cuius motionem debet mobile esse debite dispositum, et ista dispositio fit per dona Spiritus sancti. Sed causa movens pertinet ad genus causæ efficientis; ergo dona solum differunt a virtutibus ex parte causæ efficientis. Ordo autem ad causam efficientem solum extrinsece, et accidentaliter se habet, non formaliter, et quidditative, cum constet quod etiam per diversas causas efficientes potest effectus ejusdem speciei produci, verbi gratia ignis genitus ab alio igne, vel a radiis solis, vel per motum antiperistasis.

XLIII. Si autem dicatur, quod illud superius, et altius movens non est movens efficienter, sed formaliter, id est, diversa ratio motiva altior

XLIII. Contra est; tum, quia si solum est altius motivum formale, solum ex hoc sequetur quod erit altior virtus donum Spiritus sancti, non vero quod non sit virtus; tum, quia D. Thomas dicit quod dona requiruntur tamquam dispositio mobilis respectu moventis. Si autem ly movens intelligitur quod est movens seu motivum in genere causæ formalis, et specificativæ, ad hoc non requiritur dispositio ex parte mobilis, quia motivo specificanti non correspondent dispositio ex parte passi, sed specificatio, seu constitutio formalis specifica, et quidditativa, non dispositio ut sit recte mobilis ab illo

motivo formali, ut patet in omnibus specificativis, et specificatis; ergo certum est quo loquitur D. Thomas de movente in genere causæ entis, non formalis; ergo non loquitur de distinctivo specifico, et essentiali, sed accidentali.

XLIV. Confirmatur, quia non est ratio cur ipsæmet virtutes non sufficiant disponere subjectum ad istam altiolem motionem ex Spiritu sancto, loquendo de virtutibus moralibus infusis, et theologis: nam dona, ut nos fatemur, versantur circa eandem materiam circa quam virtutes infusæ, verbi gratia, fortitudo donum, et fortitudo virtus infusa, consilium, seu prudentia donum, et prudentia infusa, intellectus, scientia, et fides, etc. Et tam virtus infusa, quam donum versantur supernaturaliter circa illam materiam. Ad hoc autem ut moveatur altius, et superiori modo circa illam non requiritur nova virtus, sed intensior, et perfectior modus operandi in eadem virtute, sicut supra disputatione XVI diximus, quod virtus heroica, et communis, virtus purgatoria, et purgati animi non differunt nisi sicut magis, et minus circa eandem virtutem. Cur ergo non dicemus idem de dono, et virtute, ita quod illa fortitudo, et spiritus quo Samson interfecit in maxilla mille viros non sit diversa virtus a fortitudine, qua alii milites vicerunt prælia; sed sit virtus fortitudinis, licet major, et excellentior, a Dei auxilio perfectiori adjuta.

XLV. Respondetur principale argumentum negando antecedens. Ad probationem dicitur, quod dona non differunt a virtutibus communiter dictis solum ex parte causæ efficientis, et pure moventis, sed etiam regulantis, et mensurantis. Nam D. Thomas in hac quæstione LXVIII, articulo primo ad tertium distinguens dona a virtutibus penes de-

fnitionem, dicit quod in definitione virtutis prout distinguitur a dono, quando dicitur quod est qualitas qua recte vivitur, inquit, quod debet intelligi, qua recte vivitur secundum mensuram rationis: si ergo in hoc distinguitur definitio virtutis a definitione doni, oportet quod in definitione doni intelligatur, qua recte vivitur secundum mensuram divinam, quæ est altior mensura rationis. Et sic cum dicitur, quod est dispositio, ut sit homo recte mobilis a Spiritu sancto, intelligitur quod est dispositio ut sit recte mobilis a Spiritu sancto non præcise movente effective, sed etiam regulante, et mensurante. Et in hoc conveniunt dona cum virtutibus præsertim moralibus, sunt enim virtutes dispositiones quædam voluntatis, et partis appetitivæ ad obediendum rationi non solum moventi, sed etiam regulanti, et mensuranti operationes appetitivas; virtutes enim sunt habitus et dispositiones (loquendo de dispositione generice sumpta) et sic per ipsas disponitur voluntas ad obediendum, et subjiciendum se rationi. Ratio autem non solum movet voluntatem representando objectum, sed etiam regulando, et mensurando, et sic constituit objectum formale, et quidditativum virtutis, quod est bonum mensuratum per regulas rationis.

XLVI. Eodem modo dona sunt dispositiones quædam, seu habitus disponentes intellectum, et voluntatem ad sequendum instinctum et motionem Spiritus sancti non solum ut moventem, sed ut regulantem, et mensurantem objectum, ita ut constituat formale objectum talium donorum, et specificativum, nempe bonum, seu verum ut regulatum, et mensuratum non ratione humana, sed illustratione, et mensuratione divina, quatenus ex spiritu quodam, et ardore, seu affectu interno ad

res divinas, et ad finem ultimum nascitur intimior penetratio divinorum, et totalis jactatio in Deum, juxta quod dicit propheta: *Jacta super Dominum curam tuam, et ipse te enutriet, non dabit in æternum fluctuationem justo*, Psalm. LIV, quia videlicet ubi ratio etiam virtutibus fulcita deficit, ubi titubat, et fluctuat, jactatio illa a ratione infirmante, et titubante super Dominum, ut ab ipso dirigamur, et ab ejus Spiritu nos enutrit, sustentat, et conservat ne deficiamus, et ad hoc servit dispositio illa donorum, ut deficiente humana ratione, ab illo Spiritu superiori modo regulante sustentemur, et nutriamur per jactationem totalem in ipsum, ne semper fluctuet, et titubet ratio.

XLVII. Et ad instantias contra istam responsionem. Ad primam dicitur, quod altius illud motivum inducit altiolem virtutem, quia superat mensuram, quam potest ratio præbere, et hoc vocamus donum, quia ultra omne debitum, et modum humanæ rationis nobis conceditur. Dici tamen potest virtus, generica ratione virtutis, ut concedit D. Thomas in hoc articulo primo, quæst. LXVIII, quia habitus bonus est, sed contraponitur virtuti communiter dictæ, quia mensuram ejus excedit, et propter hoc, donum est, quia specialiter indebitum, ut postea dicemus.

XLVIII. Ad secundam instantiam, patet ex dictis, nam etiam virtus dicitur dispositio respectu rationis moventis regulative, et directive, et non solum efficienter, et licet specificetur ab objecto regulato, et mensurato, tamen respectu rationis proponentis hoc objectum dicitur voluntas disponi per habitum, ut ab ea dirigente reguletur, et mensuretur. Et loco rationis sic dirigentis, ubi ipsa deficit, intrat instinctus Spiritu, sancti, et motio. Et sic